

Ponia Delovėj pasakė, kad pati nupirks gėlių.

Juk Liusei ir taip darbo per akis. Durys bus nukeltos nuo vėrių: tuoj ateis Rampelmejerio vyrukai. O dar tas rytas toks gailus, sakytum jį kas būtų užsakęs vaikams paplūdimyje, pamane Klarisa Delovėj.

Koks smagumas! Net kvapą gniaužia! Ją visuomet apnikdavo tas jausmas, kai, cyptelėjus vyriams (ji ir dabar girdi tą garsą), plačiai atverdavo stiklines duris ir panirdavo į gryną Bertono orą. Koks gailus jis buvo tą ankstų rytą, koks ramus, daug ramesnis už va šitą it bangos pliaukštelėjimas ir pabučiavimas, vėsus, aštrus ir net didingas (jai tada buvo tik aštuoniolika), – kai, stovėdama prie atviro lango, jautė, jog netrukus turi atsitikti kažkas baisaus, žiūrėjo į gėles, į padūmavusius medžius, į kylančius ir neriančius žemyn kovus, stovėjo, žiūrėjo... ir staiga išgirdo Piterio Volšo balsą: „Susimąstėm tarp daržovių?“ – juk taip jis pasakė? – „Aš labiau linkęs bendrauti su žmonėmis, o ne su žiediniais kopūstais“, – juk taip jis ir pasakė? Rodos, jis ištarė šitai kartą per pusryčius, kai ji buvo išėjusi į verandą. Piteris Volšas... Netrukus jis pargrižta iš Indijos, tik ji nepamena, birželį ar liepą, nes jo laišakai buvo siaubingai nuobodūs; įsimintini buvo jo posakiai, na, dar akys, kišeninis peiliukas, šypsena, niurzglumas, ir, begalei

dalykų visiškai išdilus, – kaip vis dėlto keista! – štai tie keli pasakymai, na, kad ir šitas apie kopūstus.

Ji stabtelėjo prie šaligatvio krašto, praleisdama Dartnelo furgoną. „Žavinga moteris, – pamanė Skroupas Pervis (pažinojęs ją tiek, kiek pažįsti kitus gyvendamas šalimais Vestminsteryje¹), – truputį panaši į paukštį, į melsvai žalią kėkštą, lengvutį, žvitrų, nors jai jau daugiau kaip penkiasdešimt ir po ligos ji labai išblyškusi.“ O ji stovėjo jo nepastebėdama, tiesi it nendrė, ir laukė, kada galės pereiti gatvę.

Gyvendamas Vestminsteryje, – kiek metų? Jau daugiau kaip dvidešimt, – net ir pačioje automobilių kamšatyje ar pabudęs naktį (Klarisa tuo neabejojo), jauti savotišką tylą ar net iškilmingumą, kažkokią nepaaiškinamą pauzę ir įtampą prieš nuskambant Big Benui² (bet tai tikriausiai tik gripo išvarginta jos širdis, visi juk taip sako). Štai jis prabilo! Iš pradžių melodingas įspėjimas, pasakui nenumaldomi valandų dūžiai. Švino ratilai ištirpo ore. „Kokie mes kvaili, – galvojo ji kirsdama Viktorijos gatvę. – Juk tik pats Viešpats žino, kodėl žmonės taip myli tą laikrodį, tokį, kokį jį mato, konstruoja, kuria, griaua ir vėl kas akimirką kuria iš naujo; juk net didžiausi nevalos, didžiausi skurdžiai, sėdintys ant slenksčių (pražudyti alkoholio), jaučia tą patį ir jų nepažabos, ji tuo nė kiek neabejojo, joks Parlamento įstatymas – jie myli gyvenimą. Žmonių akyse, ritminguose jų žingsniuose, trepsinčiuose ar plumpsinčiuose, gatvės staugsme ir klegesys, kariatose, automobiliuose, omnibusuose, furgonuose, skelbimų nešiotųjų krypavime ir siūbavime, dūdų orkestruose, rylose, virš galvos sklandančio aeroplano triumfe, užesy ir keistoje aukštų jo gaidų giesmėje buvo tai, ką ji mylėjo, – gyvenimas, Londonas, šita birželio akimirka.

¹ Rajonas Londono centre, ten yra Parlamento rūmai. (*Čia ir kitur – vert. past.*)

² „Didysis Benas“, Parlamento rūmų kurantų varpas, kurio dūžiai kasdien perduodami per radiją kaip tikslus laiko signalas, pavadintas vyriausiojo darbų prižiūrėtojo Bendžameno Holo (Benjamin Hall) pravarde.

Juk buvo pats birželio vidurys. Karas¹ visiems jau buvo pasibaigęs, gal tik kai kuriems žmonėms nebuvo, pavyzdžiui, poniai Fokskroft, kuri vakar vakare ambasadoje labai sielojosi, kad tas mielas berniukas žuvo, ir dabar senasis dvaras turės atitekti pusbroliui; arba, pavyzdžiui, ledi Beksboro, kuri, pasak žmonių, atidarė labdaros mugę, laikydama rankoje telegramą: Džonas, jos mylimiausias, žuvo; ir vis dėlto karas jau buvo pasibaigęs, ačiū Dievui, pasibaigęs. Birželis. Karalius ir karalienė savo rūmuose². O aplinkui, nors buvo dar ankstus rytas, kaukšėjo, malėsi šuoliuojantys poniai, dunksėjo kriketo lazdos: „Lordsą“, „Askotą“, „Renilė“³ ir visa kita gaubė minkštas, pilkšvai mėlynas rytinio rūko šydas; jis nuslinks dienai brėkstant, ir vejose bei slėnuose bus galima matyti lekiančius ponius, vos liečiančius žemę priekinėmis kanopomis, mitrius jaunuolius ir besijuokiančias merginas permatomomis muslino suknelėmis: jos kiaurą naktį šoko, bet va, iš pat ryto išvedė pasivaikščioti juokingus gauruotus savo šunis; apdairios senstelėjusios našlės tokioje ankstybėje jau dūmė automobiliais tvarkyti paslaptinių reikalų, o krautuvininkai nenustygo prie vitrinų su dirbtiniais brangakmeniais bei deimantais ir tomis gražiomis senomis jūros žalumo segėmis su aštuonioliktojo amžiaus aptaisais, kurie taip vilioja amerikiečius (bet reikia būti taupiai ir nepirkinėti Elizabetai niekniekių neapgalvotai); o ji, Klarisa Delovėj, visam tam jaučianti kažkokią

¹ Pirmasis pasaulinis karas.

² Bakingemo rūmai, pagrindinė karaliaus rezidencija Londone, pastatyti 1703 m., pavadinti pirmojo jų savininko hercogo Bakingemo (Duke of Buckingham) vardu. Kieme priešais rūmus kasdien vyksta karaliaus gvardiečių sargybos keitimo ceremonija.

³ *Lord's* – garsus kriketo stadionas Londone, pavadintas Tomo Lordo, nupirkusio jį 1814 m. *Marylebone* kriketo klubui, vardu. *Ascot* – hipodromas prie Vindzoro, kur kasmet birželio mėnesį keturias dienas vyksta arklių lenktynės, svarbus įvykis Anglijos aristokratų gyvenime. Pirmąsyk jos įvyko 1711 metais *Ranelagh* – polo stadionas Čelsyje (Londone), pavadintas Renilė (Ranelagh) grafo, nupirkusio tas žemes, kur 1690 m. buvo įkurtas stadionas, vardu.

absurdišką ir ištikimą aistrą ir būdama viso to dalis (nes jos giminaičiai buvo dvariškiai dar karalių Jurgių laikais¹), ji irgi šįvakar švytės ir švies – ji iškels pobūvį. Bet kaip keista, vos įžengi į parką², – ir stoja visiška tyla, rūkas, zvimbessys, iš lėto plaukiančios patenkintos antys, išdidžiai krypuojantys marabu; o kas gi ten ateina nuo Parlamento rūmų, taip derantis prie jų, su karališkais herbais papuoštu aplanku rankoje? Tai Hju Vaitbredas, jos senas bičiulis Hju, nuostabasis Hju!

– Labą jums rytą, Klarisa! – sušuko Hju gana manieringai: juk jiedu buvo pažįstami nuo pat vaikystės. – Kur išsiruošėt?

– Dievinu pasivaikščiojimus po Londoną, – atsakė ponja Delovėj, – tai kur kas maloniau, nei vaikštinėti kaime.

O jie, deja, ką tik parvažiavę pasirodyti gydytojams. Kiti atvažiuoja į parodas, į operą arba parodyti visuomenei savo dukterų, o Vaitbredai parvažiavo pasirodyti gydytojams. Nesuskaičiuosi, kiek kartų Klarisa yra lankiusi Eveliną Vaitbred privačiose liginėse. Nejau ji ir vėl serga? „Evelina labai prastai jaučiasi“, – informavo Hju išdidžiai demonstruodamas savo puikiai aprengtą, vyrišką, nepaprastai gražų ir tobulai prižiūrėtą kūną (jis visada būdavo išsipustęs, bet to, matyt, reikalavo jo nereikšmingos pareigos karaliaus rūmuose), tikriausiai norėdamas tuo pasakyti, kad jo žmoną kankina kažkokia vidinė negalia, nieko rimta, todėl ir Klarisa Delovėj, sena jos draugė, turėtų viską suprasti be jokių paaiškinimų. Na žinoma, ji viską suprato. Kaip apmaudu! Ji netgi seseriškai susijaudino, nors sykiu pasijuto keistai nejaukiai dėl savo skrybėlės. Tikriausiai ji ne visai pritinka tokiam ankstyvam rytui? Juk Klarisa visada šitaip pasijusdavo šalia Hju – bet Hju jau skubėjo: mandagiai nukėlė skrybėlę, patikino Klarisą, jog ji

¹ Keturių karalių valdymo laikotarpis: Jurgio I (1714–1727), Jurgio II (1727–1760), Jurgio III (1760–1820), Jurgio IV (1820–1830).

² Žalioji parkas (Green Park), nusidriekęs lygiagrečiai su Pikadilio gatve. Žinomas nuo XVII a. antrosios pusės.

atrodanti kaip aštuoniolikmetė, ir, žinoma, jis būtinai ateisias šįvakar į pobūvį (Evelina to tiesiog reikalavo), tik gal truputį pavėluosias, nes rūmuose rengiamas vakarėlis ir jis privalęs ten nuvesti vieną iš Džimio berniukų, – taigi šalia Hju jai visuomet būdavo trupučiuką nejauku, lyg kokiai gimnazistei, nors ir jautė jam prieraišumą (gal todėl, kad labai seniai jį pažinojo) ir apskritai laikė jį šauniu, bet savotišku žmogum, nors Ričardą jis tiesiog varė iš proto, o Piteris Volšas po šiai dienai negalėjo atleisti jai žavėjimosi Hju.

Kiek scenų buvo iškelta Bertone! Ji puikiai prisimena, koks įtūžęs būdavo Piteris. Hju, aišku, jam neprilygo, bet nebuvo ir visiškas kvailys, kaip tvirtino Piteris, ir anaip tol jau ne mulkis. Kai senutė motina paprašydavo jį liautis medžiojus arba nuvežti ją į Batą¹, jis iškart pakludavo; ir buvo visiškai nesavanaudis, o kai Piteris sakydavo, kad Hju neturi nei širdies, nei proto, o tik anglų džentelmeno manierų ir yra gerai išauklėtas, tai tik pats pasirodydavo iš blogiausios pusės, taip, Piteris sugebėdavo būti nepakenčiamas, atgrasus, bet užtat kaip nuostabu būdavo vaikščioti su juo štai šitokiais rytais!

(Birželis išskleidė visus medžių lapus. Pimliko² motinos žindė kūdikius. Iš Flyto gatvės į Admiralitetą³ skriejo pranešimai. Arlingtono ir Pikadilio gatvės, rodės, elektrino parko orą ir kėlė įkaitusius žvilgančius medžių lapus ant taip mielų Klarisai gyvas-tingumo bangų. Šokti, jodinėti – kaip ji visa tai dievino!)

Juk nors jie išsiskyrę jau šimtą metų, – ji ir Piteris, – Klarisa niekados jam nerašydavo, o jo laiškai būdavo sausi it pagaliukai, bet kartais jai staiga šaudavo savęs paklausti: o ką jis pasakytų, jei dabar būtų su manim, kai kuri nors diena ar vaizdas jį

¹ Madingas kurortas su mineralinių vandenų šaltiniais Somerseto grafystėje.

² Rajonas Londono centre.

³ Flyto gatvė – Londono gatvė, kur įsikūrusios stambiausių laikraščių redakcijos; Admiralitetas – Karo ir jūrų laivyno ministerija.

sugrąžindavo iš praeities – ramiai, be senojo kartėlio; matyt, tai atpildas už tai, kad žmonės tau rūpi; taip, jiedu vėlei vaikštinėja po Sent Džeimso parką¹ gražų rytą, taip taip, iš tikrųjų. Bet kad ir kokia graži būtų diena, medžiai, žolė ar ta maža mergaitė rausvais drabužėliais, Piteris niekad to nepastebėdavo. Jeigu ji lieptų, jis užsidėtų akinius, tada atkreiptų dėmesį. Jį domino tik pasaulio reikalai: Vagneris, Poupo poezija², dar žmonių charakteriai bei Klarisos sielos ydos. Kaip jis ją bardavo! O kaip jie ginčydavosi! Ji ištekęsianti už ministro pirmininko ir, stovėdama laiptų viršuje, oriai sutikinėsianti svečius, sakydavo Piteris; jis vadindavo ją tobula šeimininke (o Klarisa verkdamo dėl to savo miegamajame) ir vis kartodavo, kad tam ji turinti įgimtų gabumų.

Kaip ir tada Sent Džeimso parke, ji vis dar ginčijosi su savimi, įrodinėjo teisingai pasielgusi, – kitaip juk ir negalėjo būti, – už jo neištekėjusi. Juk santuokoje turi būti bent truputėlis laisvės, bent truputėlis nepriklausomybės, ypač kai du žmonės diena dienos gyvena po vienu stogu; Ričardas jai jos suteikia, jinai jam – irgi. (Pavyzdžiui, kur jis dabar? Tikriausiai kokiam nors susirinkime. Ji niekad neklausia kokiam.) O su Piteriu viskuo teko dalytis ir viskas jam rūpėjo. Tai buvo nepakenčiama, ir kai įvyko toji scena sodelyje prie fontano, ji tiesiog privalėjo nutraukti su juo santykius, kitaip jie abu būtų sužlugę, pražuvę, ji tuo nė kiek neabejojo, nors dar ilgai it išmigusią strėlę nešiojo širdyje tą sielvartą, tą širdgėlą; o paskui buvo toji klaiki akimirka, kai per koncertą kažkas pasakė jai, kad jis vedė moterį, kurią sutiko laive, plaukusiame į Indiją! Nejau gali užmiršti visa tai! Jis ją vadino šalta, beširde, perdėtai manieringa. Atseit ji niekad nesuprasianti jo jausmų. Indijos moterys, žinoma, ne tokios, jos,

¹ Parkas Londono centre, gavęs vardą nuo netoli esančios Šv. Jokūbo ligoninės.

² Richardas Vagneris (Richard Wagner, 1813–1883) – kompozitorius, poetas ir meno teoretikas, vokiečių neoromantizmo atstovas; Aleksandras Poupas (Alexander Pope, 1688–1744) – vienas žymiausių anglų Apšvietos amžiaus poetų.

matyt, suprato – kvailos, dailutės neišmanėlės. O ji gailėjosi jo be reikalo. Nes Piteris buvo laimingas, – jis ją tuo tikino, – nepaprastai laimingas, nors nepadarė nieko, apie ką jūdviejų buvo šitiek kalbėta; tiesiog gyvenimas jam nenusisėkė, nuėjo šuniui ant uodegos. Tai vis dar siutino Klarisą.

Ji priėjo parko vartus. Stabtelėjo valandėlę ir žvelgė į omnibusus Pikadilio gatvėje.

Dabar ji nepasakytų apie nieką, kad jis šioks ar anoks. Jautėsi labai jauna, bet sykiu ir labai pasenusi. Žvilgsnis skrodė viską it peilio ašmenys, kartu viską regėdamas iš šalies. Kai žiūrėjo į pravažiuojančius taksi, visą laiką jautė, kad ji toli toli, labai toli jūroje, ir visiškai viena; jai visuomet atrodydavo, jog net ir vieną dieną nugyventi labai jau pavojinga. Ne todėl, kad ji manė esanti protinga arba ne tokia kaip visi. Ji niekaip nesuprato, kaip nugyveno iki šiol su tom žinių pabirom, kurių gavo iš froilen Deniels. Juk nieko nemokėjo – nei užsienio kalbos, nei istorijos, ir knygų beveik nebeskaitė, tiktai memuarus prieš miegą, o vis dėlto viskas aplinkui traukė ją, viskas, net pravažiuojantys pro šalį taksi! Ir ji paliks ramybėje Piterį, ir nebevadins savęs šiokia ar anokia.

Vienintelė Dievo jam duota dovana yra tas kone instinktyvus žmonių pažinimas, mąstė ji eidama tolyn. Pakakdavo palikti ją vieną kambaryje su kuo nors, – ir ji iš karto arba pasišiaušdavo, arba imdavo murkti kaip katė. Namai Devonšyre, namai Bate, namai su porceliano papūga – kartą ji juos visus regėjo apšviestus; iš atminties išniro Silvija, Fredas, Selė Seton, žodžiu, gausybė žmonių, ir kaip jie šoko kiaurą naktį, ir kaip sunkiai dardėjo pro šalį furgonai į turgų, ir kaip ji grįžo namo automobiliu per parką. Pamena, kaip kartą įmetė šilingą į Serpantiną¹. Prisiminimai... Bet juk visi žmonės ką nors prisimena; o myli ji tai, kas yra čia, dabar, prieš ją, – kad ir tą dručkę, sėdinčią taksi. Nejau svarbu,

¹ Siauras dirbtinis ežeras Haid parke.

klausė save žingsniuodama Bondo gatvės link, kad kada nors ji visiškai išnyks; juk viskas tęsis ir be jos, ne jau tuo piktinsies, o argi nepaguodžia tikėjimas, jog mirtis viskam padaro galą? Juk ji liko Londono gatvėse, liko įvykių tėkmėje, ir čia, ir ten, – ji liko ir, žinoma, Piteris irgi liko, jiedu gyveno vienas kitame, nes jos dalelė, o tuo ji neabejojo, yra tuose medžiuose prie jos namo, pačiame name (tiesa, tas namas labai bjaurus ir baigia sugriūti), tuose žmonėse, kurių ji niekada nepažinojo; ji tvyro lyg migla tarp žmonių, kuriuos geriausiai pažįsta, o jie ją kelia ant savo šakų, kaip medžiai kelia miglą, tik visa tai taip toli nusidriekę – ir jos gyvenimas, ir ji pati. Bet apie ką gi ji svajojo, žiūrėdama į Herčerdo parduotuvės vitriną? Ką stengėsi prisiminti? Kokį baltos aušros kaime vaizdą išvydo atverstoje knygoje:

*Nesibaimink nei kaitriosios saulės,
Nei tūžmingo aršios žiemos šėlo.²*

Pastarieji pasaulio patirties metai visiems, vyrams ir moterims, atvėrė ašarų šaltinius. Ašarų ir sielvarto, drąsos ir ištvermės, garbės ir tvirtybės. Kad ir ledi Beksboro – ši moteris žavėjo Klarisą užvis labiausiai, – kai ji atidarė mugę.

Štai guli atverstos *Linksmosios Džoroko išdaigos*, *Misteris Spondžas*, ponios Eskvit *Memuarai*³ bei *Didžioji medžioklė Nigerijoje*. Tokia gausybė knygų, ir nė vienos tinkamos nunešti Evelinai Vaitbred į ligoninę. Nė vienos, kuri pradžiugintų tą neapsako-

¹ Vienas didžiausių Londono knygynų Pikadilio gatvėje.

² Eilutės iš Šekspyro pjesės Cimbėlinas (IV, II)

³ *Linksmosios Džoroko išdaigos* (1838), *Misteris Spondžas* (1853) – Roberto Smito Serčio (Robert Smith Surtees, 1805–1864) humoristiniai apsakymai sporto temomis; ponios Eskvit *Memuarai* – dvitomė Margot Asquith (1864–1945), Anglijos politinio veikėjo Henry Asquitho (1852–1928), Didžiosios Britanijos ministro pirmininko (1908–1916), vieno iš liberalų partijos lyderių, žmonos autobiografija (*Autobiography of Margot Asquith*, 1922).

mai sulysusią moterytę ir bent jau tą akimirką, kai Klarisa įžengs, įkvėptų jai nuoširdumo, nes paskui juk prasidės įprastinės nepabaigiamos kalbos apie moterų negalavimus. Kaip vis dėlto malonu, kai žmonės džiaugiasi tavo pamatę, pamanė Klarisa ir vėl pasuko Bondo gatvės link; ji suirzo, nes juk kvaila ką nors daryti dėl kokių nors priežasčių. Ji mieliau sutiktų būti tokia kaip Ričardas, kuris viską daro tam, kad padarytų, o ji pati, mąstė Klarisa prie perėjios, dažniausiai darydavo ne tam, kad padarytų, o tam, kad žmonės pagalvotų apie ją; visiškas idiotizmas, Klarisa tai žinojo (štai policininkas pakėlė ranką), juk nieko neapgausi taip lengvai. O! Jei ji galėtų pradėti gyvenimą iš naujo! Lipdama ant šaligatvio užsisvajoję, jog tuomet ji net galėtų kitaip atrodyti.

Pirmiausia ji būtų tokia pat tamsiaplaukė kaip ledi Beksboro, veido oda – minkšta, glotni ir labai gražios akys. Kaip ledi Beksboro ji būtų lėta, didinga, gana stambi, kaip vyras domėtusi politika, turėtų namą kaime, būtų labai ori ir labai nuoširdi. Bet ji juk laiba kaip kartis, juokingo smulkaus veidelio, nosis – kaip paukščio snapas. Užtat jos gražios rankos ir kojos, ji moka dera- mai elgtis ir visuomet elegantiškai apsitaiesiusi (o išleisdavo tam, beje, labai nedaug). Nors dabar jos kūnas (ji stabtelėjo pažiūrėti į olandų dailininko paveikslą), kad ir ką jis gebėtų, dažnai atrody- davo esąs visiškas niekas. Ją apėmė keistas jausmas, – lyg būtų ta- pusi nepastebima, nematoma, niekieno nežinoma, lyg nebebuvo jokių vedybų, vaikų, tik šitas nuostabus, truputį iškilingas ju- dėjimas Bondo gatvė¹ kartu su minia, o ji buvo ponია Delovėj, jau net nebe Klarisa, o ponია Ričard Delovėj. Bondo gatvė ją traukte traukė, kerinti Bondo gatvė ankstyvą vasaros rytą: besiplaiks- tančios jos vėliavos, jos parduotuvės, – nieko rėksmingo, nieko žėrinčio: tvido rietimas krautuvėje, kur jos tėvas penkiasdešimt metų pirkdavosi eilutes, keletas perlų, lašiša ant ledo luito.

¹ Viena pagrindinių prekybos gatvių Londone, garsi prabangiomis parduotuvėmis.

„Ir nieko daugiau“, – ištarė ji žiūrėdama į žuvies parduotuvės vitriną. „Ir nieko daugiau“, – pakartojo stabtelėjusi prie pirštinių parduotuvės, kur prieš karą galėjai nusipirkti beveik tobulų pirštinių. Jos senasis dėdė Viljamas mėgdavo kartoti, jog damą pažinsi iš batelių ir pirštinių. O vieną rytą, per patį karą, jis nusiuko lovoje į sieną ir pasakė: „Man jau gana.“ Pirštinės ir bateliai. Pirštinės buvo jos silpnybė, o jos tikrai dukteriai, jos Elizabetai, buvo nė motais ir pirštinės, ir bateliai.

Nė motais, pagalvojo Klarisa, eidama Bondo gatve prie parduotuvės, kur jai visada palikdavo gėlių, kai ji rengdavo pobūvius. Labiausiai Elizabeta mylėjo savo šunį. Tiesa, šįryt visi namai dvokė degutu. Ir vis dėlto geriau jau vargšas Grizlis nei panelė Kilman, geriau jau kokia šunų liga ar dar balažin kas, nei sėdėti tarsi narve tvankiame miegamajame su maldaknyge rankose! Žodžiu, geriau bet kas, ji tai norėjo pasakyti. Ričardas sako, gal tai tik toks gyvenimo periodas, kurį patiria visos merginos. Gal ji įsimylėjo? Bet kodėl panelę Kilman? Taip, su ja buvo bjauriai pasielgta, reikėtų į tai atsižvelgti, be to, Ričardas sakė, kad ji labai gabi ir turi tikrą istoriko protą. Šiaip ar taip, jos buvo neperskiriamos, ir Elizabeta, tikras Klarisos vaikas, priėjo Komunijos! Kaip ji rengėsi, kaip elgėsi su žmonėmis, kurie ateidavo pietauti į jų namus; Klarisa savo kailiu patyrė, kad religinė ekstazė daro žmones beširdžius (lygiai kaip ir įsitikinimai), atbukina jausmus; juk panelė Kilman iš kailio nertųsi dėl rusų¹, numarintų save badu dėl austrų, tačiau kasdieniame gyvenime ji galėdavo žmogų stačiai užkankinti, tokia nejautri buvo ta moteris su žaliu lietpalčiu. Metai iš metų ji vilki tą lietpaltį ir jame prakaituoja, neišbūna kambarį nė penkių minučių nepademonstravusi, kad ji už tave pranašesnė, o tu už ją menkesnė, neparodžiusi, kokia ji vargšė, o tu – turtuolė, ir kad lūšnoje, kurioje ji gyvena, nėra nei

¹ Turimi galvoje revoliuciniai įvykiai Rusijoje.

pagalvės, nei lovos, nei patiesalo, ten iš viso nieko nėra; jos siela nyko negalėdama pamiršti skriaudos – per karą ji buvo pašalinta iš mokyklos. Vargšė įskaudinta, nelaiminga būtybė! Nes juk neapykantą kėlė ne ji pati, o mintis apie ją, įkūnijanti daugybę dalykų, kurie, be abejonės, neturi nieko bendra su pačia panele Kilman: ji tarsi šmėkla vaidendavosi naktimis, ji buvo viena iš tų šmėklų, kurios atsisėda ant mūsų raitos ir iščiulpia pusę mūsų kraujo, ji buvo tikra despotė; bet, galimas daiktas, išmetus kaukliuką dar sykį ir jam nukritus juodąja, o ne baltąja puse į viršų, Klarisa net būtų pamilusi panelę Kilman! Tik jau ne šitame pasaulyje. Ne šitame.

Vis dėlto ji susierzino pajutusi krutant savyje tą šlykščią baidyklę! Girdėjo, kaip ji laužo šakas ir trempia kanopomis tą lapais nuklotą mišką – jos sielą; niekada negali būti visiškai patenkinta ar saugi, nes bet kurią akimirką gali sukrutėti tas gyvulys – jos neapykanta, kuri po ligos ją tiesiog draskyte draskė, laužė nugarą; žodžiu, ji juto fizinį skausmą, o visus džiaugsmus, kuriuos sukeldavo grožis, draugystė, gera savijauta arba jausmas, jog esi mylima ir kurstai jaukų savo namų židinį, ta neapykanta nuslopindavo arba užspausdavo, ji lyg kokia pabaisa rausėsi po tų džiaugsmų šaknimis; ir visas pasitenkinimo lukštas pasirodydavo esąs ne kas kita, o paprasčiausias egoizmas! Prakeikta neapykanta!

„Nesąmonė, nesąmonė!“ – riktelėjo ji pati sau, stumdama sukamąsias Malberio gėlių parduotuvės duris.

Įžengė vidun, tokia lengva, aukšta, pasitempusi, ir ją iškart pasveikino papūstžandė panelė Pim: jos rankos visuomet būdavo skaisčiai raudonos, lyg būtų laikiusi jas šaltame vandenyje kartu su gėlėmis.

Gėlių čia buvo daug: šarkakojų, kvapiųjų žirnelių, alyvų puokščių, raudonų gvazdikų, daugybė raudonų gvazdikų! Buvo ir rožių, ir vilkdalgių. Ak! Ji kvėpė į save saldų žemės sodo kvapą ir kalbėjosi su panele Pim, kuri jautėsi jai skolinga už pagalbą,

suteiktą prieš keletą metų, ir laikė ją labai malonia, bet juk jinai ir buvo labai maloni, labai maloni, tik šįmet atrodė kiek senstėjęs; ji sukinėjosi tarp vilkdalgių ir rožių primerkusi akis, linkčiojo alyvų puokštėms ir gerte gėrė jų aromatą, tokių malonų po gatvės triukšmo, tokių nuostabų ir gaivų. Paskui atsimerkė: kokios šviežios atrodė rožės ant vytelių padėklų, tarytum ką tik iš skalbyklos atnešti nėrinuoti baltiniai; kokie puikūs tamsiai raudoni gvazdikai oriai iškeltomis galvomis; ir visi tie kvapieji žirneliai, kyšantys iš vazų, – vieni vos vos violetiniai, kiti sniego baltumo, tretį rausvi, – sakytum dabar vakaras, ir merginos muslino suknelėmis išėjo pasiskinti kvapiųjų žirnelių ir rožių, pasibaigus nuostabiai vasaros dienai su jos tamsiai mėlynu dangumi, su šarkakojais, raudonais gvazdikais ir taškuotaisiais aronais, ir buvo kaip tik tas tarpas tarp šeštos ir septintos, kai visos gėlės – rožės, gvazdikai, vilkdalgiai, alyvos – ima švytėti: baltos, violetinės, raudonos ar oranžinės, ir atrodo, kad kiekviena gėlė dega, taip švelniai ir skaisčiai, tose rūko apgaubtose lysvelėse. O kokie žavūs būdavo šviesiai pilki naktiniai drugiai, sukuriuojantys viršum heliotropų ir vakaro raktažolių!

Eidama su panele Pim nuo vazos prie vazos ir rinkdamasi gėles, ji vis kartojo: „Nesąmonė, nesąmonė“, – tik kaskart vis švelniau ir švelniau, nes šitas grožis, šitas aromatas, šita spalva ir panelė Pim, mėgstanti Klarisą ir ja pasitikinti, buvo tarsi banga, kuriai ji leido užlieti save ir paskandinti tą neapykantą, tą pabaisą, paskandinti ją visą; ta banga kėlė aukštyn, vis aukštyn, ir... Ak! Gatvėje kažkas pokštelėjo!

– Viešpatie, vėl tie automobiliai, – ištarė panelė Pim, eidama prie lango pasižiūrėti; ji grįžo su glėbiu kvapiųjų žirnelių atsiprašomai šypsodamasi, tarsi *ji* būtų kalta dėl tų automobilių, dėl jų sproginėjančių padangų.